

INTERPELLATION TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2014-12-10
Besvaras senast
2014-12-24

Till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:181 Utrikesministerns vägran att erkänna pågående folkmord

Vid flera tillfällen har utrikesministern vägrat att tillstå att ett folkmord pågår i det område i Irak och Syrien som kontrolleras av den extrema terrororganisation som kallar sig Islamiska staten (IS).

FN:s konvention om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord antogs av FN:s generalförsamling 1948 och trädde i kraft 1951.

Folkmordskonventionens artikel 2 definierar folkmord som envar av följande gärningar förövad i avsikt att helt eller delvis förrinta en nationell, etnisk, rasmässigt bestämd eller religiös grupp såsom sådan nämligen, a) att döda medlemmar av gruppen; b) att tillfoga medlemmar av gruppen svår kroppslig eller själslig skada; c) att uppsåtligt påtvinga gruppen levnadsvillkor, som äro avsedda att medföra dess fysiska undergång helt eller delvis; d) att genomföra åtgärder, som äro avsedda att förhindra födelser inom gruppen; e) att med våld överföra barn från gruppen till annan grupp.

Det är alltså avsikten att helt eller delvis förrinta en folkgrupp som är avgörande för om handlingar faller inom ramen för folkmordskonventionen.

IS ambition är att vissa etniska och religiösa grupper inte ska finnas i det kalifat som de vill upprätta. Dit hör bland andra assyrier, kaldéer och yazidier.

Det råder alltså ingen tvekan om att det som pågår i Irak och Syrien är ett folkmord i folkmordskonventionens mening. Däremot har Sveriges utrikesminister hittills inte velat använda ordet folkmord i beskrivningen av IS framfart. Utrikesministern har i en tidigare interpellationsdebatt, initierad av Birgitta Ohlsson, uttalat att risk för folkmord föreligger.

Enligt den internationella praxis som vuxit fram efter de barbariska händelserna i Rwanda och Bosnien under 90-talet, har världens länder nu också en responsibility to protect, det vill säga en skyldighet att ingripa vid allvarliga övergrepp. Denna praxis kodifierades vid världsstoppmötet 2005. Det fastslogs då att en FN-medlemsstat har ansvar för att skydda sin befolkning från folkmord, brott mot mänskligheten, krigsförbrytelser och etnisk rensning. Det internationella samfundet har ett ansvar för att hjälpa staterna med detta. Om en stat misslyckas med att skydda sin befolkning från något av dessa fyra brott, och fredliga åtgärder har misslyckats, har det internationella samfundet ansvar för att intervensera med tvingande åtgärder, exempelvis ekonomiska sanktioner,

och som en sista utväg med militära insatser.

Min tolkning av utrikesministerns budskap i ovan nämnda interpellationsdebatt är att FN-rapporter talar om att brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser förekommer och att risk för folkmord föreligger. Därmed skulle Sverige och övriga FN-länder redan vara skyldiga att ingripa utifrån responsibility to protect. Användandet av ordet folkmord ska då inte ha någon betydelse för Sveriges skyldigheter och möjligheter att ingripa. Samtidigt kan utrikesministerns upprepade ansträngningar att undvika användningen av ordet folkmord tyda på att utrikesministern likväl anser att det innebär en konkret politisk skillnad huruvida utrikesministern använder ordet eller ej.

Enligt artikel VIII i folkmordskonventionen äger envar fördragsslutande part att hemställa till vederbörande organ inom Förenta nationerna att vidta sådana åtgärder enligt FN:s stadga som är ägnade att förebygga och undertrycka gärningar innefattande folkmord eller andra gärningar som nämns i konventionen, däribland stämpling och förberedelse av folkmord. Därför är det angeläget att fråga vilka åtgärder Sveriges regering vidtagit för att förmå nämnda FN-organ att ingripa mot de pågående gärningarna, som enligt utrikesministerns tidigare ställningstagande åtminstone utgör risk för folkmord.

För de närmast drabbade folkgrupperna är det av stor betydelse att det pågående folkmordet erkänns, inte minst mot bakgrund av att folkmordet delvis drabbar samma kristna minoriteter som utsattes för det osmanska rikets folkmord 1915, vilket länge förnekats eller sopats under mattan. Även jag anser att det är viktigt att vi kallar saker vid dess rätta namn. Att säga att folkmordet är ett folkmord är viktigt för att vi ska få rätt bild av situationens allvar. Jag tror att det har betydelse för den politiska viljan att genomföra åtgärder till skydd för de drabbade befolkningarna. Det handlar också om att – utifrån den kunskap som finns om tidigare folkmord – få en förståelse för de mekanismer som verkar i denna situation för att därigenom kunna vidta de bäst avvägda åtgärderna.

Jag vill fråga utrikesministern:

1. Vad skulle det, enligt utrikesministern, innebära för skillnad i sak om Sveriges regering skulle erkänna att det som pågår i Irak och Syrien är ett folkmord vad avser Sveriges skyldigheter och möjligheter att ingripa till stöd för de drabbade folkgrupperna?

2. Vilka åtgärder avser utrikesministern att vidta för att påkalla insatser från Förenta nationerna enligt artikel VIII i folkmordskonventionen, för att förhindra det pågående folkmordet i Irak och Syrien?
3. Hur avser utrikesministern att agera för att undvika att Sverige, inom drabbade grupper, ska förknippas med förnekande av det nu pågående folkmordet?

.....
Magnus Oscarsson (KD)

Överlämnas enligt uppdrag

Anders Norin